

نقش کلیدی بیمه‌های اعتباری در توسعه و افزایش درآمد ملی

دکتر حسن حبیبی

معاون اول رئیس جمهور

سمینار بین‌المللی «بیمه‌های اعتباری» فرصت خوبی است که با اغتنام آن رشته تخصصی بیمه‌های اعتباری در کشورهای عضو فدراسیون بیمه‌گران و بیمه‌گران اتکایی آسیایی و افریقایی (فیر) بهتر شناخته می‌شود و با آشنایی دامنه و عملکردهای آن رونق بیشتری می‌یابد.

به میهمانان گرامی که در سمینار حضور دارند و به ویژه به میهمانانی که از دیگر کشورهای دعوت بیمه مرکزی ایران را پذیرفته‌اند خوشامد می‌گویم و امیدوارم که در مدت اقامت در جمهوری اسلامی ایران به آنان خوش بگذرد؛ و نیز امیدوارم که سخنرانان با عرضه نتیجه سالها تجربه کار مستمر خویش در این گردهمایی، به پیشرفت و گسترش اطلاعات در زمینه مسائل تخصصی بیمه‌های اعتباری کمک کنند و بررسیهای علمی و فنی را بنیاد بگذارند و طرحی نو در زمینه تأسیس مؤسسات اجرایی برای همکاری در اندازند.

مایه خرسندی است که فدراسیون بیمه‌گران و بیمه‌گران اتکایی آسیایی و افریقایی توانسته است ۱۶۵ عضو از ۵۱ کشور افریقایی و آسیایی داشته باشد و به مثابه یک مجمع موفق جایگاه مناسبی در جهان در زمینه همکاریهای بین‌المللی بیمه‌ای به دست آورد. جای خوشوقتی است که بیمه مرکزی ایران هم توانسته است با عضویت خود در این مجمع نقشی فعال ایفا نماید.

کشورهایی که بیش و کم زیر ساخت‌های مشابه دارند یا در فراگرد توسعه و سازندگی و نیز در زمینه رابطه با کشورهای ثروتمند و توسعه یافته صنعتی با مسائل و مباحث و همچنین موانع و طرز برخورد‌های اقتصادی سیاسی تقریباً یکسان یا جهت‌دار روبه‌رو

هستند، به تجربه‌های متنوع و پرمایه‌ای دست یافته‌اند و با راه‌حل‌های گوناگون آشنا شده‌اند. مبادله این تجربیات و راه‌حل‌ها در این گردهمایی از جهات علمی و فنی پرفایده و راهگشاست.

ما امیدواریم که تبادل تجربیات در این سمینار به یافتن راه‌حل‌های جدید منطقه‌ای و بین‌المللی و دو جانبه و چند جانبه در مسائل مختلف بینجامد، و به ویژه در زمینه‌ی مقابله با زورگویی برخی از کشورها که به گونه‌ای ناموفق تلاش می‌کنند تا نظر خود را بر سراسر عالم تحمیل کنند، تجربیات و راه‌حل‌های سمینار مدون و راه برخورد حقوقی، اقتصادی و عملی با این قبیل تلاشهای نابخردانه ترسیم شود.

از جمله مشکلات عمومی کشورهای در حال توسعه، اتکا به درآمد یک یا چند محصول و محدودیت تنوع درآمدهای ارزی است. برای آنکه بتوان منابع بخشهای دولتی و خصوصی را به سوی فعالیتهای مولد اقتصادی هدایت کرد و از این راه به تنوع و رشد تولید و صادرات کشور یاری رساند، باید به رشد سرمایه‌گذاری‌ها اندیشید. لازمه رشد سرمایه‌گذاری نیز ایجاد فضای مناسب و پدید آوردن جو اعتماد و اطمینان به بازگشت اصل سرمایه و سود حاصل از عملیات تولیدی، صنعتی و بازرگانی است. در کنار استفاده بهینه از منابع و سرمایه‌های ملی هر کشور، که در فضای یاد شده تحقق می‌یابد، فعالیتهای تولیدی و صادراتی باید از تسهیلات مالی و نیز چتر حمایتی اعتماد و اطمینان برخوردار باشند.

توسعه صادرات از یک سو نیازمند سرمایه‌گذاری به منظور رشد و گوناگونی تولیدات داخلی و از دیگر سو، مستلزم شناسایی بازارهای جدید و ورود موفق به آنهاست. در هر دو زمینه اعطای تسهیلات مالی ضرورت دارد و برای فعال شدن و توسعه روند تسهیلات، تأمین و تضمین سرمایه‌گذاری‌ها، در برابر خطرهای موجود در این بخش بایسته است و در واقع شرط اساسی جذب منابع و بازده مطلوب آنهاست. همکاری بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه در ایجاد جو اطمینان و اعتماد و به وجود آوردن عرصه‌ای که در متن آن فعالیتهای اقتصادی، صنعتی، تولیدی و بازرگانی با امنیت و آرامش صورت پذیرد، نقش اساسی و کلیدی دارد.

در فراگرد سرمایه‌گذاری به منظور تولید و صادرات، میان بانکها از یک سو و تولیدکنندگان، صادرکنندگان و خریداران از دیگر سو، اعتبارات و تسهیلات فراوانی مبادله می‌شود. در این فراگرد، اعطاکنندگان تسهیلات همواره نگران دریافت اصل و

سود مشارکت سهم خود هستند، به همین سبب باید مؤسسات ثالثی برای رفع این نگرانی وارد میدان شوند. در همین زمینه است که خدمات مؤسسات حمایتی دولتی و شرکتهای بیمه عرضه می‌گردند و با تضمین خود و بیمه کردن تسهیلات اعطایی موجب کاهش و در نهایت رفع نگرانیها می‌شوند و زمینه جذب هرچه بیشتر منابع را به سمت سرمایه‌گذاری‌های تولیدی و صادراتی فراهم می‌نمایند. بدین ترتیب انواع بیمه‌های اعتباری نقش کلیدی در توسعه و افزایش درآمد ملی هر کشور ایفا می‌کنند. تمامی کشورهایی که در امر تولید و صادرات کالا و خدمات موفقیتی به دست آورده‌اند نخست در کار تأسیس مؤسساتی توفیق یافته‌اند که به حمایت سرمایه‌گذاران و صادرکنندگان در مقابل انواع ریسکهای بازرگانی و سیاسی اقدام کرده‌اند. نهادهای ضمانت صادرات که غالباً از سرمایه و منابع مالی دولت بهره می‌گیرند با نرخهای نازل، منافع صادرکنندگان را در مقابل ریسکهای خاصی تضمین می‌کنند که معمولاً شرکتهای بیمه تجاری آنها را بیمه نمی‌کنند. در مقابل، شرکتهای بیمه نیز با ارائه خدمات بیمه‌ای متنوع و جبران خسارتهای بازرگانی، سرمایه‌گذاران را در مقابل وضعیت نامتعادل مالی ناشی از تحقق ریسکهای احتمالی حمایت می‌نمایند.

تأمین مالی و در نهایت دریافت اعتبار برای صادرات کالا و خدمات از شاخص‌ترین و برجسته‌ترین ابزارها در سراسر جهان است. در این زمینه بیمه اعتباری به مثابه ابزار تسهیل‌کننده دریافت اعتبار مورد استفاده قرار می‌گیرد. تاریخ اقتصاد و واقعیت کنونی آن نشان می‌دهد که کشورهای صنعتی جهان تنها با توجه به آخرین حلقه زنجیر تولید درآمدزا یعنی با صدور کالاهای تولیدی و ساخته‌شده خویش به جوامع مصرفی جهان، توانسته‌اند درآمدهای سرشار به دست آورند. توسعه صادرات در این گونه جوامع آثار بسیار مهمی از قبیل تولید اشتغال و افزایش درآمد ملی و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و افزایش توان نظامی داشته و با آشنا کردن سایر کشورها با فرهنگ صنعتی کشور صادرکننده به همبستگی یا وابستگی آنها کمک کرده است. در شرایط کنونی که تنوع و رشد صادرات در کشورهای آسیایی و آفریقایی از خط مشی‌های اساسی توسعه اقتصادی به شمار می‌رود، بیمه‌های اعتباری برای حمایت از تولید و صادرات نقش مهمی دارند و موجب می‌شوند که امکانات اقتصادی کشور را در خدمت تولید و صادرات فعال کنند و راه افزایش اشتغال، بالا بردن سطح تولید و توسعه رفاه اجتماعی را هموار سازند و در نهایت به همبستگی ملتهای این مناطق کمک کنند و راه تحمیل نظر

کشورهای قدرتمند زورگو و مادی را سد کنند. یادآوری این مطلب بجاست که در کشورهای در حال توسعه با توجه به ساختار جوان جمعیت، افزایش سطح اشتغال علاوه بر منافع اقتصادی، آثار بسیار مثبت اجتماعی در پی خواهد داشت.

نکته مهم دیگر آن است که نمی‌توان انتظار داشت که تولیدکنندگان و صادرکنندگان با همه جوانب مسائل اعتباری و ریسکهای بازارهای صادراتی آشنایی کامل داشته باشند و حتی در صورت آشنایی بتوانند به صورت انفرادی با این خطرها مقابله کنند. مؤسساتی که به صورت پایدار برای اعطای تسهیلات مالی و بیمه مبادلات ملی و بین‌المللی تشکیل و سازماندهی می‌شوند و با منابع انسانی و مالی سرشار، حمایت از عموم صادرکنندگان را بر عهده می‌گیرند امکان شناسایی گسترده‌تر و ارزیابی دقیق‌تری از بازار و خریداران دارند. همچنین این گونه مؤسسات در صورت تحقق خطر و مشکل بازگشت سرمایه، برای پیگیریهای حقوقی و دریافت خسارت امکانات مناسب‌تری در اختیار دارند.

در کشور ما به منظور فراهم ساختن تسهیلات مالی و تضمین و تأمین مورد نیاز سرمایه‌گذاران و صادرکنندگان و حمایت از آنها در مقابل ریسکهای سیاسی و اقتصادی، نهادهای مختلفی تأسیس شده‌اند که از جمله آنها می‌توان به بانک توسعه صادرات ایران، صندوق ضمانت صادرات ایران و شرکت بیمه صادرات و سرمایه‌گذاری اشاره کرد. این مؤسسات در کنار دیگر شرکتهای بیمه، خدمات لازم را به سرمایه‌گذاران و صادرکنندگان ارائه می‌کنند. باید امیدوار بود که این مؤسسات ضمن هماهنگی با یکدیگر بتوانند مجموعه خدمات مالی و بیمه‌ای را که بستر مناسبی برای توسعه صادرات است عرضه نمایند.

اینجانب امیدوارم که در این سمینار به چند مطلب مهم و عمده زیر در جریان بحثهای اصلی یا میزگردها توجه شود:

۱. بررسی راههای ایجاد جو اعتماد و اطمینان و فضای کار متناسب با رشد و توسعه فعالیت‌های اقتصادی بین‌المللی به ویژه در دو قاره آسیا و آفریقا، از طریق همکاری اعضای «فیر» با یکدیگر.

۲. بررسی راههایی که ریسکهای سرمایه‌گذاری را، به ویژه از جنبه بازرگانی، در شرایط و اوضاع و احوال کنونی اقتصادی، از جمله سیاستهای تعدیل در کشورهای عضو «فیر»، از طریق همکاری، کاهش می‌دهد.

۳. راههای همکاری میان شرکتهای بیمه با صندوقهایی که تضمینهای لازم را در

اختیار تولیدکنندگان و صادرکنندگان قرار می‌دهند.

۴. راههای ایجاد صندوق یا صندوقهای مشترک به منظور دادن تأمین و تضمین به تولیدکنندگان و صادرکنندگان عضو «فیر».

۵. ایجاد نظام یا بانک اطلاعاتی حاوی کلیه اطلاعات مربوط به مقررات بیمه‌های اعتباری و نظامهای تأمین و تضمین سرمایه‌ها، قراردادهای متحدالشکل و بیمه‌های معتبر از لحاظ تضمینها و موارد مهم تخلف که موجب بی‌اعتباری دستگاههای تضمین کننده می‌شود و ...

برای این سمینار آرزوی موفقیت دارم و امیدوارم که صاحب نظران در جلسات بحث و بررسی به هدف خویش یعنی بررسی ابعاد مختلف بیمه‌های اعتباری در جهان، به ویژه در آسیا و افریقا، و توسعه انواع فعالیت شرکتهای بیمه در زمینه صادرات و اعتبارات نایل شوند و از نظر علمی و عملی و در زمینه آموزش و انتقال تجربه و اطلاعات، به نتایج در خور توجهی دست یابند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی